

ODYSSEE

Odysseus, Telemachos, die hij in zijn huis als pasgeborene achterliet, toen jullie, Grieken, omwille van mij, schaamteloze, optrokken tegen Troje en een hevige oorlog op gang brachten.' Haar antwoordde de blonde Menelaos: 'Ja, nu treft mij ook die overeenkomst die jij opmerkt, vrouw. Want hij heeft dezelfde voeten en handen als Odysseus, zijn oogopslag en gezicht en zijn haren. Toen ik zojuist me Odysseus te binnen bracht en vertelde hoeveel ellende deze om mij doorstaan heeft, viel er een bittere traan van onder zijn wenkbrauw en hield hij zijn purperen mantel omhoog voor zijn ogen.'

Nu dan sprak Nestors zoon Peisistratos hem ten antwoord: 'Zoon van Atreus, vorst Menelaos, aanvoerder van strijders, van hem is werkelijk hij hier de zoon, zoals u al dacht, maar hij is bezonnen, en vindt het niet passend om als hij net aankomt meteen in uw bijzijn vrijmoedig te spreken, maar wij verblijden ons beiden om uw stemgeluid als van een god. Mij zond de Gerenische paardenbedwinger Nestor om hem te geleiden. Hij wilde u zien in de hoop dat u hem met woord of daad te hulp kunt komen, want een jongen lijdt erg onder de afwezigheid van zijn vader in zijn paleis, als geen anderen hem helpen, zoals nu van Telemachos de vader verdwenen is en er geen anderen zijn die in zijn land de ellende voor hem af kunnen weren.'

Hem antwoordde de blonde Menelaos: 'Ongelooflijk dat naar mijn huis moest komen de zoon van een zo dierbare man, die om mij veel zoveel moeite gedaan heeft. En ik dacht hem meer dan de andere Grieken met giften te zullen overladen, als de Olympiër, de wijd donderende Zeus, ons beiden met onze snelle schepen over de zee de thuiskomst vergunde. Ik zou hem in Argos een stad geven als woonplaats en een paleis voor hem bouwen na hem meegenomen te hebben van Ithaka met zijn bezit, zijn zoon en al zijn mensen en een stad voor hem ontruimen zoals die hier in de buurt liggen, waarover ik zelf heers. We zouden hier dan vaak bij elkaar op bezoek gaan en niets anders zou onze vriendschap en vreugde bederven voordat de zwarte nevel van de dood ons omhulde. Maar dat moet de godheid ons hebben misgund, omdat hij hem ongelukkig, alleen zonder thuiskomst gemaakt heeft.'

Dit zei hij en hen allen ontroerde dit tot tranen toe. De Argivische Helena weende, de dochter van Zeus, en ook Telemachos en Atreus' zoon Menelaos. Ook Nestors zoon kon zijn tranen niet bedwingen, want hij dacht aan de nobele Antilochos, die gedood was door de roemrijke zoon van de schitterende Dageraad. Hem indachtig verzuchtte hij: 'Zoon van Atreus, meer dan de andere stervelingen bent u wijs, zei de bejaarde Nestor, wanneer wij u vermeldden bij gesprekken in ons paleis. Geef ook nu, als dat mogelijk is, gehoor aan mij want ik houd er niet van te jammeren tijdens de maaltijd, en ook zal de vroeggeboren dageraad weer aanbreken. Zeker niet keur ik het af te treuren om wie van de

BOEK XXIII

buiten het huis bij het horen hiervan: 'Nou, eindelijk heeft dan iemand de felbegeerde vorstin gehuwd; de harteloze, zij hield het dus niet vol het paleis van haar wettige echtgenoot te beschermen tot zijn thuiskomst.' Dat zei men, maar hoe het zat wist men niet.

De huishoudster Eurynome waste intussen de fiere Odysseus in zijn eigen woning en zalfde hem met olijfolie en zij hulde hem in een mooie lijfrok en mantel. Athene goot veel schoonheid uit over zijn hoofd en maakte hem groter en forser om te zien en vanaf zijn hoofd liet zij wollige lokken neer golven, als de bloeiwijze van hyacinten. Zoals wanneer een vakman goud aanbrengt op zilver, die Hefaistos en Pallas Athene heeft onderricht in allerlei kunst, waardoor hij prachtige werkstukken volbrengt: zo goot zij bij hem aantrekkingskracht uit over schouders en hoofd. Gelijk in gestalte aan de onsterfelijken stapte hij uit het bad en zette zich weer neer op de armstoel waaruit hij was opgestaan, tegenover zijn echtgenote en hij richtte het woord tot haar: 'Onpeilbare, de bewoners van de Olympos gaven jou meer dan alle vrouwen, hoe vrouwelijk ook, een onwrikbaar hart. Geen enkele andere vrouw zou zo hardnekkig afstand bewaren van haar man, wanneer die na veel ellende te hebben doorstaan na twintig jaar in zijn vaderland terugkeren zou. Maar, kom, moedertje, spreid mij een bed, zodat ik tenminste zelf kan gaan rusten; want, werkelijk, haar hart is van ijzer.' Tot hem sprak daarop de wijze Penelope: 'Ondoorgrondelijke, niet voel ik mij te goed of kijk op je neer, zelfs ben ik niet al te verwonderd, maar wel heb ik in gedachten hoe gij eruitzag bij het vertrek van Ithaka op het schip met de lange riemen. Maar vooruit, Eurykleia, spreid hem een stevig bed, buiten het stevige slaapvertrek, dat hij toch zelf maakte. Breng vandaaruit het stevige bed naar buiten en maak het op met vachten en dekens en glanzende spreien.'

Dat zei ze nu om haar man op de proef te stellen; maar Odysseus werd woest en sprak tot zijn zorgzame echtgenote: 'Vrouw, daar sprak je een erg pijnlijk woord: wie heeft het bed naar elders verplaatst: een lastig karwei voor zelfs een vakman, tenzij een godheid zelf wilde helpen en hem gemakkelijk op een andere plaats neerzette. Maar van de mensen zou geen sterveling, hoe sterk ook, hem makkelijk kunnen verplaatsen, want aan dat kunstige bed zit een groot geheim vast: ikzelf, niemand anders, maakte het. Er groeide binnen de omheining een olijfstam met fijne bladeren, volgroeid en met dicht lover. De stam was als een zuil. Daaromheen bouwde ik de slaapkamer tot hij af was met stevige stenen in dichte lagen, en dekte hem af met een dak. Ik maakte er een paar dichte deuren in, nauw sluitend. Toen hakte ik de kroon af van de olijf met zijn fijne blad en ik schildte de tronk rondom vanaf de wortel met mijn mes, goed en vakkundig. Ik richtte hem met het schietlood, maakte daaruit een bedstijl en

ten antwoord de listenrijke Odysseus: 'Wee, ik zou wel het noodlottige einde van Atreus' zoon Agamemnon ondergaan hebben in mijn paleis, als u mij, godin, dit alles niet precies had gezegd. Maar welaan, doe mij een list aan de hand om me op hen te wreken en sta mij persoonlijk bij door mij kracht in te geven, zoals toen wij de glanzende tinnen van Troje vernietigden. Ach, sta mij zo vurig bij, felogige, ik had wel met driehonderd vijanden kunnen vechten samen met u, eerbiedwaardige godin, toen u mij welwillend uw hulp gaf.'

Hem antwoordde daarop de godin, Athene met de felle ogen: 'Wis en waarachtig zal ik je bijstaan, ik verlies je niet uit het oog, wanneer we hier eenmaal voor gaan en ik vermoed dat wel heel wat van die vrijers, die jouw vermogen verkwisten, het bodemoppervlak met bloed en hersens zullen besmeuren. Nu dan zal ik jou onherkenbaar maken voor alle stervelingen: je mooie huid zal ik doen verschrompelen aan je lenige ledematen en je hoofd

zal ik van zijn blonde lokken ontdoen en ik zal je hullen in lompen waarvan iedereen walgt als hij er iemand mee ziet. Je altijd zo stralende ogen zal ik dof maken, zodat je afzichtelijk overkomt, niet alleen aan alle vrijers maar ook aan je vrouw en je zoon, die je in je paleis achterliet. Ga zelf het allereerst naar de zwijnhoeder, die toeziet op jouw varkens en jou, als steeds, erg genegen en gesteld op jouw zoon is en de verstandige Penelope. Je zult hem treffen op zijn post bij de zwijnen. Die grazen bij de rots van de Raaf en bij de bron Arethousa, knabbelend aan lekkere eikels en het donkere water slurpend, wat toch bij varkens een weelde aan vet doet gedijen. Blijf daar wachten en zet je daar neer en vraag hem naar alles, terwijl ik naar Sparta ga, de stad met de mooie vrouwen, om Telemachos op te roepen, jouw dierbare zoon, Odysseus. Die vertrok namelijk naar Menelaos in het weidse Sparta om informatie te krijgen over jou, of je nog wel ergens bent.'

Tot haar sprak dan de listenrijke Odysseus ten antwoord: 'Maar waarom hebt u, die toch van alles op de hoogte bent, dan niet gesproken? Moet ook hij

Na deze woorden verdween de godin in de schemerige grot, rond tastend overal in de grot naar bergplaats. Odysseus droeg alles aan, het goud en manhaftig brons en de prachtig vervaardigde kleren die de Faiaken hadden geschonken. Zij legde alles met zorg neer en plaatste een steen voor de ingang, Pallas Athene, dochter van Zeus. Beiden gingen zij zitten aan de voet van de heilige olijfboom en beraamden de ondergang voor de arrogante vrijers. Want om te beginnen sprak de godin, de heilige Athene: 'Van god stammende zoon van Laërtes, listenrijke Odysseus, bedenk hoe je de onbeschaamde vrijers zult aanpakken, die al drie jaar je paleis tiranniseren als pretendentes van je onschatbare vrouw, haar paaiend met bruidsschatten. Maar zij kijkt altijd treurend uit naar jouw terugkomst en geeft allen wel hoop, doet ieder wel toezeggingen door signalen te geven, maar haar hart wil het anders.' Haar sprak

voor jouzelf zal het passender zijn zó te gaan dan te voet; want de wasputten zijn ver van de stad.

Na deze woorden ging Athene weg naar de Olympos, waar, naar men zegt, de altijd onwrikbare zetel der goden is; nooit wordt die door winden geschokt noch

door noodweer, noch valt er ooit sneeuw op, maar een heldere atmosfeer ligt er wolkenloos over uitgespreid, en een witte glans hangt daarover.

Terstond brak, de hemel rood kleurend, de dageraad aan die haar wekte, Nausikaä, en direct verbaasde ze zich over haar droom en ze ging op weg door